

บทคัดย่อ

ภาคนิพนธ์ : ทศนะของผู้นำแรงงานไทยต่อการเปลี่ยนแปลงในกระแสการค้าโลก
ผู้เขียน : นางนภสร ท่งสุกใส
ชื่อปริญญา : ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)
ปี : 2544

การศึกษาเรื่อง ทศนะของผู้นำแรงงานไทยต่อการเปลี่ยนแปลงในกระแสการค้าโลก เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1. เพื่อศึกษาพัฒนาการของขบวนการแรงงานและการเชื่อมโยงมาตรฐานแรงงานกับการค้าระหว่างประเทศ 2. เพื่อศึกษาทศนะของผู้นำแรงงานไทยต่อผลของการเปลี่ยนแปลงในกระแสการค้าโลกที่มีต่อผู้ใช้แรงงานและองค์กรแรงงานในประเทศไทย 3. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการปรับบทบาทขององค์กรแรงงานในประเทศไทยเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในกระแสการค้าโลก

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นผู้นำแรงงานไทยและนักวิชาการด้านแรงงาน ได้แก่ ประธานหรือรองประธานสภาองค์กรลูกจ้าง 9 คน ประธานหรือรองประธานสหพันธ์แรงงาน 3 คน ประธานหรือรองประธานสหภาพแรงงาน 22 คน และนักวิชาการด้านแรงงาน 3 คน รวม 37 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสัมภาษณ์เจาะลึก ซึ่งแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลภูมิหลังของผู้นำแรงงานไทย ส่วนที่ 2 เป็นทศนะของผู้นำแรงงานไทยใน 6 ประเด็น คือ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงในกระแสการค้าโลก ความสนใจในข่าวสารด้านเศรษฐกิจและแรงงาน การยอมรับการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีการผลิต การพัฒนาทักษะฝีมือแรงงาน การปรับบทบาทขององค์กรแรงงานในประเทศไทย และความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรแรงงานในประเทศไทยกับองค์กรแรงงานระดับนานาชาติ

ผลการศึกษา พบว่า

1. ขบวนการแรงงานเกิดขึ้นในยุคปฏิวัติอุตสาหกรรมช่วงศตวรรษที่ 18 ในทวีปยุโรปและประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งประเทศอังกฤษเป็นประเทศแรกที่มีองค์กรแรงงานเกิดขึ้นในปี 2394 (ค.ศ. 1851) แต่เป็นการรวมตัวของกรรมกรที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย เพิ่งจะเริ่มมีการยอมรับสมาคม

กรรมกรมากขึ้นในปลายศตวรรษที่ 19 และประเทศอังกฤษก็เป็นประเทศแรกที่ยกกฎหมายรับรองสมาคมกรรมกรในปี 2414 (ค.ศ. 1871) ในกรณีประเทศไทย มีการรวมตัวเป็นสมาคมอย่างเป็นทางการแห่งแรก คือ สมาคมกรรมกรรราง เพื่อช่วยเหลือด้านสวัสดิการแก่สมาชิก ไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อต่อรองสภาพการจ้าง ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี 2475 กรรมกรมีการรวมตัวเพื่อต่อรองกับนายจ้างมากขึ้น แต่การรวมตัวของกรรมกรที่ใหญ่ที่สุด คือ การจัดตั้งสหอาชีพกรรมกรแห่งประเทศไทยในปี 2490 ทำหน้าที่เป็นผู้แทนกรรมกรในการพิพาทแรงงาน มีสมาชิก 75,000 คน เป็นกรรมกรจีน 2 ใน 5 จึงถูกรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ยุติบทบาทโดยการจัดตั้งสมาคมกรรมกรไทยในปี 2491 และจัดตั้งสมาคมเสรีแรงงานแห่งประเทศไทยในปี 2496 เพื่อต่อต้านรวมทั้งไม่ต่อทะเบียนให้สหอาชีพฯ ด้วย ทำให้ต้องยุบไปแต่ยังคงดำเนินการทางลับอยู่

กฎหมายแรงงานฉบับแรก คือ พระราชบัญญัติแรงงาน พ.ศ. 2499 ให้สิทธิกรรมกรรวมตัวเป็นสหภาพแรงงาน และให้นายจ้างยอมรับการเป็นตัวแทนเจรจาของสหภาพแรงงาน แต่พระราชบัญญัตินี้ได้ถูกยกเลิกและห้ามตั้งสหภาพแรงงานเมื่อมีการปฏิวัติในปี 2501 จนกระทั่งในปี 2515 คณะปฏิวัติได้ออกประกาศฉบับที่ 103 ลงวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ. 2515 อนุญาตให้มีการจัดตั้งสหภาพแรงงานได้ ต่อมาจึงได้ออกเป็นพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้อยู่จนทุกวันนี้

นอกจากกรรมกรหรือผู้ใช้แรงงานจะมีองค์กรเพื่อคุ้มครองสิทธิแรงงานในประเทศของตนแล้ว ในระดับสากลยังมีการจัดตั้งองค์การแรงงานระหว่างประเทศ(ILO)ในปี 2462 ทำหน้าที่กำหนดมาตรฐานแรงงาน เพื่อสร้างความเป็นธรรมในการจ้างงาน และยกระดับมาตรฐานความเป็นอยู่ของผู้ใช้แรงงานให้ดีขึ้น ซึ่งประเทศกำลังพัฒนาส่วนใหญ่ยังขาดมาตรฐานแรงงานอยู่ ทำให้ประเทศพัฒนาแล้วเกรงว่าจะเสียเปรียบด้านต้นทุน จึงพยายามผลักดันให้มีการเชื่อมโยงมาตรฐานแรงงานกับการค้าระหว่างประเทศผ่าน GATT และองค์การการค้าโลก (WTO) แต่ได้ถูกประเทศสมาชิกองค์การการค้าโลก (WTO) ส่วนใหญ่คัดค้านมาโดยตลอดซึ่งรวมทั้งประเทศไทยด้วย

2. ผู้นำแรงงานส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 31-40 ปี มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือ ปวช. มีประสบการณ์ทำงานในอาชีพ 11-20 ปี และ 21-30 ปี มีประสบการณ์ทำงานในขบวนการแรงงาน 11-20 ปี เป็นสมาชิกและมีบทบาทในองค์กรแรงงานในระดับที่สูงขึ้น และมีบทบาทในองค์กรไตรภาคีมากกว่า 1 คณะ

3. ทศนะของผู้นำแรงงานไทยต่อการเปลี่ยนแปลงในกระแสการค้าโลก พบว่า ผู้นำแรงงานมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงในกระแสการค้าโลกน้อย ให้ความสนใจข่าวเศรษฐกิจและ

แรงงานน้อยกว่าชาวการเมือง มีความเห็นว่าผู้ใช้แรงงานส่วนใหญ่ไม่สามารถยอมรับการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีการผลิตได้และมีทักษะฝีมือแรงงานไม่สอดคล้องเหมาะสมกับเทคโนโลยีการผลิตแบบใหม่ เพราะมีพื้นฐานการศึกษาต่ำ (ประถม) จึงเรียนรู้ ฝึกฝน และปรับตัวได้ยาก นอกจากนี้องค์กรแรงงานยังมีบทบาทไม่เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงในกระแสการค้าโลก ควรปรับเปลี่ยนบทบาทในเรื่องการส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาทักษะฝีมือแรงงาน และการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย รวมทั้งยังดำเนินความสัมพันธ์กับองค์กรแรงงานระดับนานาชาติน้อยอยู่ และไม่ใช้ประโยชน์จากความสัมพันธ์ดังกล่าวให้เป็นเครือข่ายสนับสนุนการเรียกร้องต่อรัฐบาลมากเท่าที่ควร

ข้อเสนอแนะ

ในส่วนของภาครัฐ ควรจัดการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ (Workshop) เพื่อหามาตรการเตรียมความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในกระแสการค้าโลกในส่วนของผู้ใช้แรงงาน จัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนากำลังแรงงานของประเทศ วิจัยตลาดแรงงาน ส่งเสริมให้ผู้ใช้แรงงานมีโอกาสศึกษาและพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบในระหว่างทำงาน สนับสนุนให้แรงงานฝีมือให้ถ่ายทอดทักษะฝีมือให้แรงงานที่มีฝีมือต่ำกว่า ให้นักวิชาการเข้าไปมีบทบาทในกรรมการไตรภาคีของกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมทุกคณะ และให้ผู้นำแรงงานระดับสูงเข้าไปมีบทบาทในการกำหนดนโยบายที่กระทบต่อคุณภาพชีวิตของผู้ใช้แรงงาน

ในส่วนขององค์กรแรงงาน จะต้องรวมตัวกันและสร้างความเป็นเอกภาพในขบวนการแรงงานเพื่อกระตุ้นให้ภาครัฐและนายจ้างตื่นตัวในการพัฒนาทักษะฝีมือแรงงาน และยอมรับให้ผู้นำแรงงานเข้าไปมีบทบาทในการกำหนดนโยบาย รวมทั้งควรเพิ่มบทบาทการแรงงานสัมพันธ์แบบทวิภาคีที่ดีกับนายจ้าง และมีส่วนช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและความสามารถในการแข่งขัน